

Sygn. akt VII U 1139/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Marcin Winczewski
Protokolant:	sekr. sądowy Artur Kluskiewicz

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2015 r. w Bydgoszczy

sprawy M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o zwrot świadczenia

na skutek odwołania M. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 22 lipca 2015 r. nr (...)

zmienia zaskarżona decyzję w ten sposób, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu należnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 marca 2015 r. do dnia 22 marca 2015 r.

SSR Marcin Winczewski

Sygn. akt VII U 1139/15

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 22 lipca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., na podstawie art. 17, art. 66 i art. 68 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zobowiązał M. R. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 371,16 zł, wypłaconego za okres od 8 do 22 marca 2015 r. W uzasadnieniu wskazano, iż od 1 lutego 2014 r. M. R. podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia u W. P.. Za okres od 24 lutego do 7 marca 2015 r. pracodawca wypłacił wynagrodzenie za czas chorobowy, a za okres od 8 do 22 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał wypłaty zasiłku chorobowego. Na podstawie dokumentacji ustalono, że z dniem 16 marca 2015 r. ubezpieczona podpisała umowę zlecenia z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W.. W związku z tym nie ma prawa do zasiłku chorobowego, a wypłacone jej świadczenie podlega zwrotowi.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. R., domagając się jej zmiany. W uzasadnieniu wskazała, że umowa zlecenia została podpisana w styczniu 2015 r. w trakcie szkolenia w B., a nie 16 marca 2015 r. Podpisała ją bez daty, którą

przystawiono dopiero później. Sama umowa miała wejść w życie z dniem 1 kwietnia 2015 r., ale z tą datą została ona także rozwiązana.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w uzasadnieniu decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

M. R. od 25 października 2013 r. do 11 września 2015 r. była zatrudniona przez W. P. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...), na podstawie umowy o pracę, na stanowisku kasjer-dysponent. W 2013 r. W. P., prowadzący agencję (...) S.A., w związku z ciążą jego pracownicy A. G., poszukiwał osoby, która mogłaby ją zastąpić. M. R. została początkowo skierowana do niego na staż z urzędu pracy, a kiedy sprawdziła się jako pracownik, W. P. zatrudnił ją na podstawie umowy o pracę, od dnia 25 października 2013 r. Zawarli oni od dnia 1 lutego 2014 r. umowę o pracę na czas określony, która jednakże, w związku z ciążą ubezpieczonej uległa przedłużeniu do dnia porodu syna M., tj. do dnia 11 września 2015 r.

Od dnia 3 lutego 2015 r. M. R. stała się niezdolna do pracy z uwagi na ciążę. Za okres od 3 lutego do 7 marca 2015 r. pracodawca wypłacił jej wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, a począwszy od dnia 8 marca 2015 r. wypłatę zasiłku chorobowego przejął pozwany organ. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał wypłaty zasiłku chorobowego m.in. za okres od 8 do 22 marca 2015 r. w kwocie 363,75 zł.

Podczas szkolenia mającego miejsce dnia 17 stycznia 2015 r. w Hotelu (...) w B., przy ulicy (...), M. R. przystąpiła wraz m.in. z A. G. i W. P. do egzaminu przeprowadzonego wspólnie przez (...) S.A. oraz (...) S.A. (podmiotów powiązanych kapitałowo z (...) S.A.) dla osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych. W związku z dodatkowymi umowami osoby te mogłyby sprzedawać w agencjach (...) S.A. także różnego rodzaju ubezpieczenia. Po zdanym egzaminie, osoby te pod koniec stycznia 2015 r. zostały poproszone o przybycie do I Oddziału (...) S.A. w Ż., gdzie w obecności B. F. podpisywały umowy zlecenia. Także ubezpieczona podpisała taką umowę właśnie w styczniu 2015 r. Stosownie do § 11 ust. 1 umowy miała ona wejść w życie z dniem 1 kwietnia 2015 r., pod warunkiem otrzymania przez zleceniobiorcę upoważnienia. Umowa ta została następnie przesłana do siedziby (...) S.A. w W., gdzie dopiero w marcu 2015 r. została podpisana przez reprezentujących Bank (...) - W.. Z tej przyczyny, jako datę zawarcia umowy wpisano w niej dzień 16 marca 2015 r.

Umowę rozwiązano na prośbę ubezpieczonej w dniu 11 czerwca 2015 r., z dniem 1 kwietnia 2015 r. M. R. nie wykonywała na jej podstawie jakichkolwiek czynności, nie otrzymała z tego tytułu jakiegokolwiek wynagrodzenia. Nie mogła tego uczynić, gdyż czynności z niej wynikające możliwe były do wykonania wyłącznie w ramach pracy w agencji bankowej W. P., a tej pracy nie świadczyła w ogóle w okresie od 24 lutego 2015 r. do zakończenia stosunku pracy, co nastąpiło w dniu porodu 11 września 2015 r.

(dowód: umowa zlecenia wykonywania czynności agencyjnych – k. 6-12; pismo (...) S.A. w W. z dnia 9 października 2015 r. – k. 26; rozwiązanie umowy zlecenia – k. 16 akt ZUS; zeznania świadków: A. G. – k. 28-29, W. P. – k. 40-41 i B. F. – k. 41; przesłuchanie ubezpieczonej – k. 39-40, 42)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i aktach ZUS, których prawdziwości i wiarygodności strony nie kwestionowały w toku procesu, a także na podstawie przesłuchania ubezpieczonej, które było jasne, konsekwentne, spójne, rzeczowe i korelowało z całokształtem zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W ocenie Sądu nie może budzić wątpliwości, iż w umowa zlecenia wykonywania czynności agencyjnych została przez M. R. podpisana jeszcze w styczniu 2015 r. Po szkoleniu przeprowadzonym w dniu 17 stycznia 2015 r. w B., zdała stosowny egzamin, a następnie pod koniec tegoż miesiąca została zaproszona do Oddziału (...) S.A. w Ż., gdzie w

obecności B. F. podpisała właśnie rzeczoną umowę. Nie świadczyła jednakże na tej podstawie pracy i nie otrzymała żadnego wynagrodzenia. Ze strony Banku bowiem umowa ta została podpisana przez jej reprezentantów dopiero w dniu 16 marca 2015 r. i taką właśnie datę w związku z tym umieszczono w jej treści, czyniąc to jednakże blisko dwa miesiące po tym, jak podpisała to ubezpieczona. W tym czasie jednakże M. R., od dnia 3 lutego 2015 r. była niezdolna do pracy, której nie świadczyła z tej przyczyny w agencji bankowej W. P.. Nie miała więc jakiegokolwiek możliwości wykonywać obowiązków wynikających z umowy zlecenia, które były przecież ściśle powiązane z jej pracą w agencji bankowej, przy udzielaniu kredytów. Trzeba przy tym podkreślić, iż świadczenie obowiązków na podstawie umowy zlecenia miało rozpocząć się dopiero z dniem 1 kwietnia 2015 r. (§ 11 – k. 11), a ostatecznie strony rozwiązały ją właśnie z tym dniem (k. 16 akt ZUS). Wszystko to jednoznacznie potwierdza twierdzenia ubezpieczonej i stanowisko (...) S.A. w W., iż nie doszło do wykonywania umowy zlecenia i nie wypłacono z tego tytułu żadnych należności (k. 26).

Należy zaznaczyć, iż jak słusznie podkreśla się w najnowszym orzecznictwie, sąd ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego z urzędu, a odrębny charakter postępowania nie wyłącza zasady kontrydiktoryjności w tych sprawach, w tym ciężaru dowodzenia swych twierdzeń przez ubezpieczonego i pozwanego organ (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 193/07, Lex nr 447681; z dnia 8 lipca 2008 r., II UK 344/07, Lex nr 497701; z dnia 11 lutego 2011 r., II UK 269/10, Lex nr 794791 i z dnia 9 sierpnia 2011 r., I UK 52/11, Lex nr 1084706).

Stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t.: Dz. U. z 2014 r., poz. 159 ze zm.; powoływana dalej, jako „ustawa zasiłkowa”), zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Zasiłek chorobowy przysługuje również osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego (art. 7 pkt 1). Ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia (art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej).

Należy podkreślić, iż bezspornym w sprawie pozostawało, iż ubezpieczona w przedmiotowym okresie od 8 do 22 marca 2015 r. była niezdolna do pracy z powodu choroby i to właśnie ZUS wypłacił jej za ten czas należny zasiłek chorobowy. Okoliczność ta nie była bowiem kwestionowana przez pozwanego organ, w ocenie jednakże którego, ubezpieczona winna zwrócić świadczenie, z powodu zawarcia w dniu 16 marca 2015 r. umowy zlecenia. Fakt podpisania przez M. R. umowy miał miejsce jednakże jeszcze w styczniu 2015 r., przed zachorowaniem, a w okresie późniejszym umowa ta nie była w ogóle wykonywana i ostatecznie rozwiązano ją z dniem 1 kwietnia 2015 r., od którego w ogóle miała dopiero zacząć obowiązywać.

W piśmiennictwie reprezentowany jest pogląd, że utrata prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ustawy zasiłkowej oparta jest na założeniu nierzetelności zwolnienia lekarskiego, tj. na uznaniu, że jeżeli zaistniały wymienione zachowania, to w rzeczywistości nie zachodziła sytuacja chroniona prawem, a pracownik nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Dlatego utrata prawa do zasiłku chorobowego w okolicznościach art. 17 ustawy zasiłkowej ma na celu nie tyle represjonowanie ubezpieczonego za zachowanie sprzeczne ze statusem chorego, co raczej przeciwdziałanie wypłacie świadczeń w okolicznościach, które ustawodawca ocenia jako nadużycie prawa. Jest to więc nie tyle sankcja za naganne, z punktu widzenia interesów instytucji ubezpieczeniowej, zachowanie się ubezpieczonego, co odebranie prawa do nienależnego mu świadczenia w związku z niezachodzeniem chronionej sytuacji (I. Jędrasik-Jankowska, Prawo socjalne. Komentarz do art. 17 ustawy). Przesłanki utraty prawa do zasiłku są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. Obie przesłanki mają różne zakresy zastosowania, choć identyczny zakres normowania (por. J. Jankowiak, glosa aprobująca do wyroku SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSP 2006/12/134). Pogląd ten na tle obecnie obowiązującej ustawy jest ugruntowany zarówno w piśmiennictwie, jak w orzecznictwie. Wskazuje się, że skoro w art. 17 ust. 1 ustawy obie przesłanki połączono spójnikiem „lub”, to na płaszczyźnie semantycznej nie sposób traktować łącznie obu przesłanek (U. Jackowiak, glosa aprobująca do wyroku SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006/4/43). Pogląd ten został wypowiedziany również

w szeregu judykatów, gdzie wskazywano, że przesłanki powodujące utratę prawa do świadczenia mają charakter niezależny, odrębny. W konsekwencji wystarczy więc, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony wykonuje (inną) „pracę zarobkową” i nie jest niezbędne, aby była ona niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005/21/342). Podkreśla się również, że stanowisko takie wynika z jednoznacznej treści przepisu, który wyraźnie wskazuje na te dwie przesłanki i nie łączy ich w żaden sposób. Gdyby przesłanki te musiały być spełnione wspólnie, to przepis stanowiłby o „wykonywaniu pracy zarobkowej, która jest niezgodna z celem zwolnienia” (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006/4/43). O zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako „pracy” nie decyduje charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są one wykonywane, ale rodzaj tych czynności (wyroki SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/2004, OSP 2006/4/43 i z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/2006, OSNP 2007/19-20/295). Ponieważ w art. 17 pkt 1 ustawy zasiłkowej brak jest odniesienia do wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia w szerokim tego słowa znaczeniu - nie chodzi zatem w nim w szczególności wyłącznie o wykonywanie pracy podporządkowanej czy zależności służbowej, co jest charakterystyczne dla stosunku pracy. Nadto praca powinna być świadczona osobiście, choć nie musi to być praca fizyczna (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/2004, OSP 2006/4/43 oraz powołane w jego uzasadnieniu: wyrok SN z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 236/99, OSNAPiUS 2001/7/237; wyrok SA w Łodzi z dnia 23 maja 1997 r., III AUa 155/97, OSA 1997/3/143). Prezentowane jest również stanowisko, że praca, poza tym, że może być wykonywana „na każdej podstawie prawnej”, może być również wykonywana „bez takiej podstawy” (tzw. praca na czarno), bez względu na wymiar czasu tej pracy (por. Z. Salwa, Nowe przepisy o zasiłkach chorobowych, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 1999/9/16). Pracą zarobkową na gruncie komentowanego przepisu określa się zatem wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku. Przy określeniu „zarobkowego” charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta „w celu zarobkowym.” Jeśli zatem wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód, wówczas problem, czy praca została podjęta „w celu” uzyskania tego dochodu, traci na znaczeniu, jako dotyczący motywów zachowania. Nie ma też znaczenia to, że określone czynności mogą być wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie – istotne jest, jak były wykonywane w rzeczywistości (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/2004, OSP 2006/4/43). W niniejszej sprawie M. R. w okresie od 8 do 22 marca nie podejmowała jakiegokolwiek pracy w powyższym rozumieniu, nie wykonując jakichkolwiek czynności mogących być choćby uznane za taką pracę. Fakt, iż pozwany dysponuje umową zlecenia z dnia 16 marca 2015 r. nie przesądza, że świadczyła ona na jej podstawie obowiązki, czemu jednoznacznie zaprzeczają obie strony umowy. Jest to tym bardziej wiarygodne, że umowa miała być wykonywana począwszy od dnia 1 kwietnia 2015 r., została podpisana przez ubezpieczoną jeszcze w styczniu 2015 r., a następnie w dniu 11 czerwca 2015 r. rozwiązana z dniem właśnie 1 kwietnia 2015 r.

Skoro więc, w ocenie Sądu, ubezpieczonej przysługiwał zasiłek chorobowy za okres od 8 do 22 marca 2015 r., to tym samym nie mógł on zostać nienależnie pobrany w tym okresie na zasadzie art. 66 ustawy zasiłkowej, a tym samym M. R. nie jest zobowiązana do jego zwrotu.

Z uwagi na powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSR Marcin Winczewski